

درس گفتارهایی

دربارهٔ مکتب‌های ادبی

دکتر ناصر علیزاده

دکتر ویدا دستمالچی

دکتر حسین طاهری

شناسه	علیزاده، ناصر، ۱۳۳۵ -
عنوان و نام پدیدآور	درس گفتارهایی درباره مکتب‌های ادبی / ناصر علیزاده، ویدا دستمالچی، حسین طاهری.
مشخصات نشر	تهران: دانشگاه شهید مدنی آذربایجان، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	۳۵۳ ص.
شابک	۱۸۰۰۰ ریال: ۲-۱-۹۸۴۸۶-۶۰۰-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی	فپا
نوع	سبک‌شناسی
موضوع	Style, Literary
صواع	ادبیات - تاریخ و نقد
موضوع	History and criticism -- Literature
شناسه اثر	دستمالچی، ویدا، ۱۳۶۴ -
شناسه دهه	طاهری، حسین، ۱۳۶۴ -
شناسه افزودن	دانشگاه شهید مدنی آذربایجان
رده بندی کنگره	۱۳۹۷ ۸۵۴ ع / ۲۰۳ PN
رده بندی دیویی	۸۰۹
شماره کتابشناسی ملی	۵۱-۶۳۱

انتشارات دانشگاه شهید مدنی آذربایجان

- عنوان کتاب ♦ درس گفتارهایی درباره مکتب‌های ادبی
- نویسندگان ♦ دکتر ناصر علیزاده، دکتر ویدا دستمالچی، دکتر حسین طاهری
- نوبت چاپ ♦ اول - تبریز - زمستان ۱۳۹۶
- قطع ♦ رقعی - ۳۵۴ ص
- نشر ♦ انتشارات دانشگاه شهید مدنی آذربایجان
- شابک ♦ ۱۸۰۰۰ ریال: ۲-۱-۹۸۴۸۶-۶۰۰-۹۷۸
- شمارگان ♦ ۱۰۰۰ جلد
- قیمت ♦ ۱۸۰۰۰ ریال
- چاپ ♦ تبریز

فهرست مطالب

۱۱	پیش‌نویس
۱۵	پیش از کلاسیسم
۱۵	سده هشت قبل از میلاد
۱۶	تمدن و ادبیات کلاسیک
۱۷	نمونه آثار از سافو، شاعره یونانی
۱۹	سال ۴۷۶ میلادی: آغاز قرون وسطی با استلای کیمیا بر تمدن روم
۲۰	ادبیات قرون وسطی
۲۱	ادبیات رنسانس
۲۳	نمونه اثر (شکسپیر)
۲۷	باروک
۲۹	بررسی نمونه اثر (دومونتینی)
۳۱	نئو کلاسیسم
۳۹	بررسی نمونه اثر (ژان راسین)
۴۷	نمونه کلاسیک قرن بیستم (فیتز جرالده)
۵۳	رمانتیسم
۶۱	بررسی نمونه اثر (لرد بایرون)
۶۲	بررسی رمانتیسم در زندانی شیلون
۶۷	نمونه اثر رمانتیسم اجتماعی (گوگول)

۷۵.....	رنالیسم
۸۳.....	بررسی نمونهٔ اثر (استاندال)
۱۰۵.....	نمونهٔ اثر رنالیسم انتقادی و سوسیالیستی (ماکسیم گورکی)
۱۱۳.....	بررسی نمونهٔ اثر رنالیسم جادویی (گابریل گارسیا مارکز)
۱۲۷.....	ناتورالیسم
۱۳۴.....	بررسی نمونهٔ اثر (امیل زولا)
۱۶۱.....	پارناس (هنر برای هنر)
۱۶۵.....	نمونهٔ اثر (لو کنت دو لیل)
۱۶۶.....	بریان در ادب مفید
۱۶۷.....	سمبولیسم
۱۷۳.....	بررسی نمونهٔ اثر (ه ریس مترلینک)
۱۹۳.....	امپرسیونیسم
۱۹۷.....	بررسی نمونهٔ اثر (ریچارد وود)
۲۱۱.....	چند جریان ضد سمبولیسم، فرانسه
۲۱۱.....	مکتب رومن
۲۱۱.....	کاسموپولیتیسیم (جهان‌وطنی)
۲۱۲.....	ناتورلیسم
۲۱۲.....	اوانیسم (اتحاد و همدلی)
۲۱۲.....	فوتوریسم (نگاه به آینده)
۲۱۳.....	آکماهیسم
۲۱۳.....	جریان‌های تأثیرگذار دیگر در ادبیات پس از سمبولیسم
۲۱۳.....	ایماژیسم (تصویرگرایی)
۲۱۴.....	اکسپرسیونیسم؛ شاخه‌ای فرعی از سمبولیسم آلمانی
۲۱۷.....	بررسی نمونهٔ اثر (برتولت برشت)
۲۲۷.....	کوبیسم
۲۲۷.....	دادائیسم
۲۲۸.....	سوررئالیسم
۲۳۵.....	بررسی نمونهٔ اثر (آندره برتون)
۲۵۱.....	اگزستانسیالیسم

۲۵۵	بررسی نمونه اثر (کوبو آبه)
۲۶۵	رمان نو
۲۶۹	بررسی نمونه آثار (ناتالی ساروت)
۲۸۹	پست مدرنیسم
۲۹۳	بررسی نمونه اثر (کورت ونه گات)
۳۰۵	در رؤیای بابل: ریچارد براتیگان
۳۱۳	نکات، اصطلاحات و مفاهیم
۳۳۷	اعلام
۳۴۵	نیمه
۳۵۱	فهرست منابع

پیش‌نوشتار

هیچ‌کار علم و نظری در جهان یک‌بار انجام نمی‌شود؛ و احتمالاً اولین دلیل آن علاقهٔ مخاطبان به شناخت عمیق‌تر است. اما در این میان همیشه اتفاق دیگری هم می‌افتد و آن، سرکشی علاقه و اشتیاق مخاطب برای سهیم شدن در نظریه‌ها و علوم است. این مقدمهٔ تولد یک کتاب جدید است. چه‌بسیارند کتب و رساله‌هایی که هم در راستای موضوعی واحد، اما با نگرش خاص هر محقق نگاشته شده‌اند. ر قضا همهٔ آن‌ها برای مخاطبان و پژوهندگان مفیدند. کتاب‌هایی در موضوعات تاریخی، روان‌شناسی، علوم بلاغی و ادبی، علوم دینی، فلسفه، و زمینه‌های دیگر علوم که هر چند سال، یکی دوبار با تئوری‌ها و شیوه‌های جدیدتر عرضه می‌شوند. گاهی قدمی به جلو و گاهی نیز قدمی به عقب، در هر صورت قصد را انگیزهٔ اصلی اغلب نویسندگان آن‌ها شرکت در طرح کردن مسأله یا نظریهٔ علمی، و موارد کردن مسیر درست دریافت، گشودن دریچه‌های نو و قابل‌فهم‌تر کردن آن است. این جزوهٔ مختصر نیز مانند میلیون‌ها نوشتهٔ علمی در جهان با همین انگیزه‌ها فراهم شده است.

قطعاً همهٔ علاقه‌مندان و پژوهشگران مکاتب ادبی در ایران مکتب‌های ادبی سیدحسینی را ام‌الکتاب این حوزه می‌شناسند و پس از آن هر چه در

بحث مکتب‌ها، در ایران تا به امروز تألیف شده از تحقیق سیدحسینی بهره برده است. ارائه اطلاعات گسترده و مفصل دربارهٔ هر مکتب، ارائه نمونه‌های شعر و رمان در انتهای هر فصل، پرداختن به ادبیات دوران یونان و روم باستان، تحلیل ادبیات و اندیشه در قرون وسطی، معرفی و بحث پیرامون جریان‌های فرعی و تأثیرگذار در مکاتب، از ویژگی‌های منحصر به فرد مجموعهٔ سیدحسینی است.

کتاب دیگری که انتشار آن از چند سال پیش نگاه‌ها و تحلیل‌ها را نسبت به مکتب‌ها تحت تأثیر قرار داده و رابطهٔ مخاطب با بحث مکتب‌ها را به مطالبهٔ تبدیل انتقادی تبدیل کرده، اثر شهریار زرشناس، رویکردها و مکتب‌های ادبی است. نگاه انتقادی، رویکرد فلسفی، طراحی و پیشنهاد الگو و معیار زیبایی‌شناسانهٔ متعدد در ارزیابی شاهکارهای ادب جهان، گشودن برخی رازهای فرهنگ‌سازی از اغلب جریان‌های هنری اروپا، از جمله امتیازات این اثر محسوب می‌شود.

پیش از رویکردها و مکتب‌های ادبی، دکتر ثروت کتاب *آشنایی با مکتب‌های ادبی* را منتشر کرده بود که حجت اصلی آن، انسجام و اختصار مفید در مطالب است که برای دانشجویان و مخاطبان مبتدی بیش از کتاب سیدحسینی قابلیت آموزشی دارد. در عین حال، به فضای مختصر بودنش، مباحث مهم و جریان‌ها از ادبیات دورهٔ باستان و قرون وسطی و رنسانس، نیز جریان‌های فرعی، جریان‌های نوظهور و اخیر در آن پرداخته‌اند.

دکتر شمیسا حدود شش سال پیش کتاب *مکتب‌های ادبی* را به نشر رساند که اتفاقاً هم انسجام و اختصار کتاب دکتر ثروت را دارد و هم جامعیت مباحث کتاب مرحوم سیدحسینی را. دکتر شمیسا علاوه بر پرداختن به پیش‌زمینهٔ فرهنگی مکاتب در تمدن یونان باستان و قرون وسطی، از جدیدترین مکتب‌ها و جریان‌های فراگیر در جهان نیز سخن گفته است. به‌همین دلیل یکی از بهترین منابع آموزشی هم برای دانشجویان و مخاطبان

مبتدی می‌تواند باشد، و هم از جمله مآخذ جامع برای پژوهش‌ها و مطالعات محققان و اساتید.

جز این‌ها، نشر مرکز ترجمه کتاب‌های کوچک و کم‌جمعی را از نویسندگان خارجی منتشر کرده است؛ هر مکتب در کتاب جداگانه مختصری تحلیل شده است. گرچه حجم اندک آن از ویژگی‌های دانشجوپسند این کتاب‌هاست، اما مباحث اصلی هر مکتب به طرز حیرت‌آوری پراکنده و نارسا است؛ اگر از دیدگاه یک مدرس یا دانشجو یا مخاطب مبتدی درباره مجموعه مکتب‌های نشر مرکز اظهارنظر شود، پاسخ چنین خواهد بود که با این کتاب‌ها نمی‌توان مکاتب ادبی را به کسی یاد داد و کسی نمی‌تواند با مطالعه این مجموعه مکتب‌ها را بشناسد و آثار را تحلیل کند. اما اطلاعات مفید و نکات زیر فابا بوجی در این کتاب‌ها آمده که برای کسانی که در مکتب‌های ادبی تخصص دارند یا اقل مبتدی نیستند، بسیار مفید و پیش‌برنده است. همین مسأله باعث شده که این کتاب‌ها برای مخاطب غیرمتخصص به عنوان کتاب کمکی، در کنار بسته منابع به همراهی و همیاری کتاب‌های دیگر، قابل استفاده باشد. تألیف‌ها بر رویه‌های دقیق و معتبر دیگری هم وجود دارد؛ مانند آنچه دکتر مسعود جعفری، فراهم کرده است.

گاه پژوهشگران در مطالعات تطبیقی یا در است تاریخ ادبیاتی یا بلاغت جدید نیز به مکتب‌ها پرداخته‌اند و بسیاری از آن از منابع خارجی به‌طور مستقیم بهره برده‌اند. مجموعه حاضر قطعاً وامدار تمام آن‌هاست. از اغلب آثار موجود، از جنبه‌های مختلف فکری، زبانی، تحلیلی و تحقیقی آنگونه گرفته است. چیزی در این میان، نویسندگان این مجموعه را به تهیه کتاب در این مشتاق کرد و آن، یادداشت‌های انبوه پراکنده‌ای از سال‌ها مطالعه و تحصیل و تدریس و گاهی تحلیل و بررسی بود. علاوه بر آن از بین منابع موجود، انتخاب منبعی وافی برای تدریس دانشگاهی که جامع جریان‌های فکری و ادبی دوران باستان و قرون وسطی، جریان‌های فرعی، نظریه‌ها و مکاتب جدید و

معاصر باشد، فلسفهٔ غالب بر هر مکتب و تحولات تاریخی مهم و تأثیرگذار در آن تبیین شده باشد، ویژگی‌های اصلی هر مکتب را بر روی نمونه‌های معروف آن مکتب نشان داده باشد تا تطبیق و کاربرد عملی مباحث بر آثار هر مکتب به‌روشنی منتقل گردد، و در کنار این معیارها، حجم فشرده و معتدلی داشته باشد، ما را مصمم به تنظیم اثر حاضر کرد. بنابراین بر خود لازم می‌دانیم به حکم فضل‌تقدم و دانش، همهٔ پژوهندگان سبقت‌یافتهٔ خارجی و ایرانی، و آثار وزین‌شان را ارج نهیم و بخشی از محصول خود را مرهون علم و فکر آن دانشمندان بدانیم. این اثر به‌زعم خود چند شیوهٔ متفاوت را برای انتقال اطلاعات ادبی-فنی در سیر تاریخی و با تحلیل نمونه‌های برجسته، طرح کرده است. طرح و بررسی دقیق آثار مربوط به هر مکتب از امتیازاتی است که اثر حاضر به‌مددِ آن رس دقیق‌تر شاکله‌های مختص جریان‌ها و مکتب‌ها خود را بدان آراسته است. در این اثر سعی شده است بدون پرداختن به تفاوت‌های فنی جریان با مکتب، نظریه یا سبک، بر اساس آنچه در عرف علمی و دانشگاهی، و بین متخصصان آن حوزه، با عنوان مکتب یا جریان طرح شده، عمل شود.

این کتاب بدون شک با پیشنهادات و انتقادات فرهیخته‌اش بهتر از این خواهد شد؛ بنابراین هرگونه نقد و راهنمایی را با احترام و تواضع، منت‌ها خواهیم داشت.

نویسندگان

۹۵/۷/۷